

Bouwsteen ten behoeve van de VHR-opgave

Soorten van de Vogelrichtlijn¹ voor zover betrokken bij de instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebieden

A027 Grote Zilverreiger² *Ardea alba*, broedvogel (Versie oktober 2024)

Deze bouwsteen richt zich op de Grote Zilverreiger in de hoedanigheid van broedvogel. Deze soort broedt sinds 1978 in Nederland, in de Oostvaardersplassen. Pas vanaf de eeuwwisseling nam het aantal jaarlijkse broedgevallen in de Oostvaardersplassen toe van enkele tientallen naar circa 200 (in 2015). De Grote Zilverreiger is een koloniebroeder van uitgestrekte rietmoerassen. Ze zoeken hun voedsel overdag, meestal bewegingloos wachtend in ondiep water of bijvoorbeeld in weilanden. Het dieet kent veel variatie, van vis (o.a. Driedoornige Stekelbaars, Karper), aquatische insecten (o.a. libellen, krekels, watertorren) tot kleine vogels, amfibieën en kleine zoogdieren (o.a. muizen, mollen). Het grootste aandeel broedvogels broedt in de Oostvaardersplassen. In Nederland komt de ondersoort *Casmerodius albus albus* voor, die behoort tot West-, Centraal-, Zuidoostelijke-Europese/Zwarte zee en Mediterrane flyway-populatie. In Nederland broedt ca. 1,5% van de geschatte Europese broedpopulatie.

I. Samenvatting

Landelijk doel³

Vigerend landelijk doel (zie doelendocument, ministerie van LNV 2006) <i>Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud bestaande kolonies en eventuele nieuwvestigingen.</i>	behoud
Voorstel nieuw landelijk doel voor 2050 <i>Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie van ten minste 320 paren, waarmee een gunstige Staat van Instandhouding wordt behouden.</i>	320 paren
Gunstige Referentiewaarde Populatie <i>Omvang populatie behorende bij de toestand waarin een populatie in ons land in een ecologisch 'gezonde' situatie verkeert (zie Vogel et al. 2021).</i>	320 paren
Huidige populatieomvang <i>Gemiddeld aantal broedparen in de periode 2015-2020.</i>	320 paren

Voorstel voor regionale opgave

Het huidig aantal broedparen per regio (provincies en rijkswateren) en de regionale opgaves voor 2050 zijn in tabel 1 weergegeven. Voor de provincies is dit exclusief het aandeel rijkswateren. In deze bouwsteen zijn de rijkswateren gedefinieerd als het voortouwgebied⁴ van Rijkswaterstaat (RWS). Omdat er voor de Grote Zilverreiger als broedvogel geen aanvullende landelijke opgave is, is er ook geen aanvullende regionale opgave. In beginsel kan dan worden gestuurd op behoud, waarvoor informatie over de actuele regionale aantallen houvast biedt. Grote Zilverreigers broeden voornamelijk in Flevoland (70%) en de rijkswateren (17%). De overige regio's Overijssel, Friesland en Noord-Holland herbergen alle minder dan 10% van de Nederlandse broedvogelpopulatie.

¹ Richtlijn 2009/147/EG van het Europees Parlement en de Raad van 30 november 2009 inzake het behoud van de vogelstand (PB 2010, L 20), zoals laatstelijk gewijzigd bij verordening (EU) nr. 2019/1010 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juni 2019 (PB 2019, L 170).

² Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn. Voor Natura 2000-gebieden relevant als broedvogel én als niet-broedvogel.

³ Het vigerende landelijke doel is niet zonder meer te vergelijken met het voorgestelde nieuwe landelijke doel. Bij het voorgestelde nieuwe landelijke doel is gebruik gemaakt van sinds 2006 beschikbaar gekomen nieuwe gegevens en informatie, correcties en voortschrijdend inzicht m.b.t. de in Nederland aanwezige vogelpopulaties (zie ook van Kleunen et al. 2017). Daarnaast zijn er verschillen in de systematiek om landelijke doelen te bepalen (ministerie van LNV 2006, Vogel et al. 2021).

⁴ Natura 2000-gebied waar RWS of een provincie voortouwnemer is. De rol van voortouwnemer is vooral die van eerst verantwoordelijke bij het opstellen van het beheerplan.

Tabel 1. Voorstel voor opgave (aantal paren) per regio (rijkswateren en provincies exclusief aandeel rijkswateren) van de populatie van de Grote Zilverreiger als broedvogel voor 2050. De rijkswateren zijn gedefinieerd als het voortouwgebied van RWS. Tevens weergegeven zijn de huidige populatieomvang, het procentueel aandeel in de Nederlandse broedpopulatie en de korte termijntrend. De trend heeft betrekking op de provincies inclusief de rijkswateren. De verdeling van het huidige aantal paren over de regio's is als vertrekpunt gehanteerd voor de regionale opgaves. ? = onvoldoende gegevens beschikbaar voor trendanalyse, n.b. = niet bepaald.

Regio	Huidige populatie (2015-2020)	Landelijk aandeel regio (2015-2020)	Trend (2009-2020)	Voorstel regionale opgave 2050
Flevoland	225	70%	matige toename	225
rijkswateren	55	17%	n.b.	55
Overijssel	25	8%	sterke toename	25
Friesland	13	4%	sterke toename	13
Noord-Holland	2	1%	?	2
Zuid-Holland	<1	<1%	sterke toename	behoud geschikte broedlocaties
Landelijk	320	100%	sterke toename	320

Prioritering

De Grote Zilverreiger bevindt zich als broedvogel in een gunstige Staat van Instandhouding en er zijn voor zover bekend geen belangrijke potentiële conflicten met landelijke doelen of gebiedsdoelen met habitattypen en/of andere soorten. Er is daarmee geen aanleiding om via prioritering in enige vorm bij te sturen.

II. Inhoudelijke onderbouwing van de bouwsteen

1. Staat van Instandhouding (SvI)

De huidige SvI van de Grote Zilverreiger als broedvogel wordt als ‘gunstig’ beoordeeld:

Verspreidingsgebied	gunstig
Populatie	gunstig
Leefgebied	gunstig
Toekomstperspectief	gunstig
Staat van Instandhouding	gunstig

Het huidige broedgebied van de Grote Zilverreiger is sinds 2013-2015 verruimd (de Jong 2018). Waar de soort eerst enkel in de Oostvaardersplassen en de Wieden broedde, zijn er nu ook kolonies in o.a. de Lepelaarplassen, IJsselmeer en Krammer-Volkerak. Het aspect populatie wordt als ‘gunstig’ ingeschat, want de lange termijntrend vertoont een sterke toename (tabel 2, figuur 1) en de huidige populatieomvang (2015-2020) bevindt zich op het niveau van de Gunstige Referentiewaarde voor de populatie van 320 paren (zie soortspecifieke onderbouwing hieronder en generieke uitleg box 1). Het leefgebied is in voldoende omvang en kwaliteit aanwezig. De sterke toename in aantallen op de korte termijn en de afwezigheid van grote knelpunten leiden ertoe dat ook het toekomstperspectief als ‘gunstig’ wordt beoordeeld. In het doelendocument (ministerie van LNV 2006) werd de SvI ook op alle aspecten als ‘gunstig’ ingeschat.

Nadere onderbouwing GRW⁵

De Grote Zilverreiger heeft zich na de inwerkingtreding van de Vogelrichtlijn in 1980 (Directive Value, DV) in Nederland gevestigd als bestendige broedvogel, waarmee deze soort als ‘nieuwkomer’ wordt beschouwd. In dit verband betekent ‘bestendig’ dat de soort 10 jaar achtereen als broedvogel is vastgesteld. Bij een nieuwkomer is de DV niet te bepalen. Immers, rond de inwerkingtreding van de Vogelrichtlijn kwam de soort nog niet als bestendige broedvogel voor in Nederland. De Ecologisch Gunstige Referentie (EGR) is bij nieuwkomers evenmin te bepalen. Er is geen duidelijke stabiele periode in het verleden aan te wijzen waarin de omstandigheden voor de soort gunstig waren. Bij nieuwkomers wordt daarom het gemiddelde over een recente periode als GRW aangehouden. De GRW voor Grote Zilverreiger als broedvogel komt daarmee afgerond uit op 320 paren (gemiddelde periode 2015-2020).

Tabel 2. Informatie over de populatieomvang- en ontwikkelingen die betrokken is bij de beoordeling van de Staat van Instandhouding (SvI).

Aspecten kerngetallen SvI	Periode	Conclusie/output
Huidige populatieomvang	2015-2020	320 (235-385) paren
Beoordeling korte termijntrend	2009-2020	sterke toename (11,4% per jaar)
Beoordeling lange termijntrend	1990-2020	sterke toename (24,1% per jaar)
Gunstige Referentiewaarde Populatie	2015-2020	320 paren

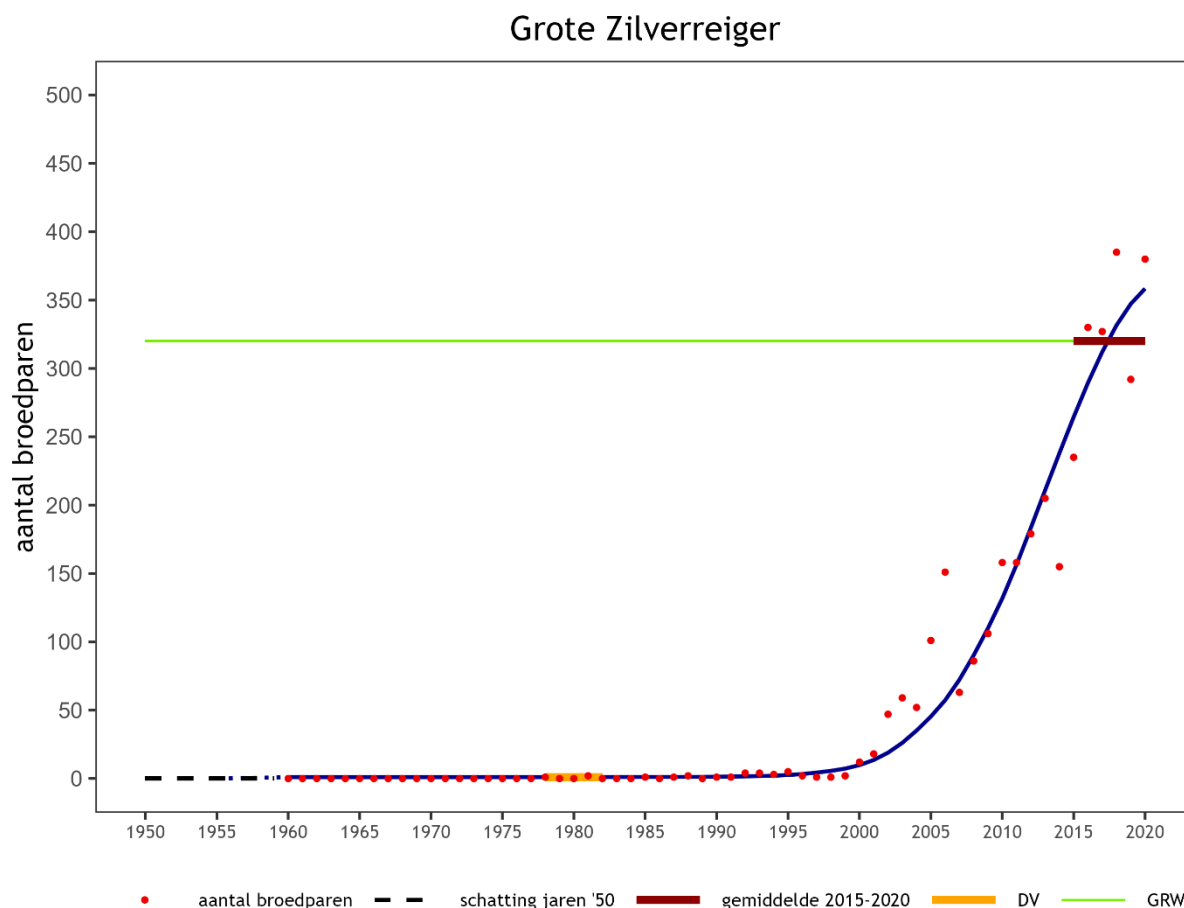
⁵ De te nemen stappen voor het bepalen van de GRW voor niet-broedvogels worden in detail toegelicht in Vogel *et al.* (2021), waarbij het stroomschema in figuur 5.5 (bepaling GRW) wordt gevolgd. Zie ook de generieke uitleg in box 1 van deze bouwsteen.

Box 1. Wat is de GRW en hoe wordt die bepaald voor broedvogels?

Bij de methodiek voor het bepalen van de SvI (Vogel *et al.* 2021) is het voor de beoordeling van het aspect populatie nodig om de actuele populatieomvang te vergelijken met een Gunstige Referentiewaarde (GRW, ofwel *Favourable Reference Value* (FRV)). De GRW schetst de populatieomvang in een ecologische toestand van een populatie die gunstig is en is een objectieve, wetenschappelijk onderbouwde waarde. Bij de bepaling worden alleen ornithologisch-ecologische aspecten betrokken. De GRW voor de populatiegrootte is geen doel op zich maar wel een belangrijke pijler voor de bepaling van de vitaliteit van de populatie. Voor een gunstige SvI moeten echter ook andere aspecten (verspreidingsgebied, leefgebied en toekomstperspectief) op orde zijn. Bij het bepalen van de GRW voor de populatie worden voor broedvogels de hierna beschreven uitgangspunten gehanteerd.

- De Vogelrichtlijn bepaalt dat het niveau van de populatie ten tijde van de inwerkingtreding van de Vogelrichtlijn (1980), de *Directive Value* (DV), behouden moet blijven. Daarom wordt eerst gezien of de populatieomvang zich toen op een gunstig niveau bevond. Om te voorkomen dat de DV sterk wordt beïnvloed door piek- of daljaren wordt een gemiddelde over 5 jaar aangehouden: de periode 1978-1982. Als de populatie zich in die periode op een gunstig niveau bevond, is de GRW gelijk aan de DV.
- De DV was aantoonbaar ongunstig als er rond 1980 sprake was van een langjarige consistente doorzettende afname, de soort als ‘*depleted*’ werd beschouwd (sterk afgenomen voor 1980 en nog niet hersteld), de soort op de Rode Lijst van 1984 stond en/of de populatie kleiner was dan de kritische populatiegrens (zie uitleg laatste bullet). In die gevallen wordt gekeken naar een *Ecologisch Gunstige Referentie* (EGR). De EGR weerspiegelt de populatieomvang in een periode binnen de tijdsperiode 1950-heden waarin de ecologische omstandigheden voor de soort relatief gunstig waren (zie bullets hierna).
- Bij nogal wat soorten is sprake van een continue afname voorafgaand aan de inwerkingtreding van de Vogelrichtlijn (periode 1950-1980) en rond 1980 nog geen sprake van herstel. In die gevallen wordt als EGR een schatting over 1950-1959 aangehouden. De GRW is dan bepaald op 90% van die geschatte populatieomvang, om rekening te houden met de onzekerheden in de gegevens in deze periode.
- In de andere gevallen waarbij de DV als ongunstig wordt beschouwd wordt voor het bepalen van de EGR gekeken naar de lange termijn van 30 jaar vóór 1980, en de periode daarna, dus de tijdsperiode 1950-2020. Binnen deze periode wordt gezocht naar een periode van minimaal 10 jaar waarin de soort zich op een (relatief) stabiel en gunstig niveau bevond. Als er geen voldoende stabiele periode wordt gevonden, wordt gekeken of er een langdurige periode (30 jaar) zonder afname was. Indien ontwikkelingen in de EGR-periode passen in de natuurlijke populatieschommelingen (bijv. sterfte in strenge winters gevolgd door herstel) dan kan, ondanks deze fluctuaties, nog steeds gesproken worden van een stabiele periode. Wanneer de DV ongunstig was en de EGR te bepalen is, dan is de GRW gelijk aan de EGR.
- Wanneer de GRW wordt gebaseerd op een EGR die in een periode voor 1980 valt en onomkeerbare ontwikkelingen vóór de inwerkingtreding van de Vogelrichtlijn het leefgebied van een soort hebben verkleind, dan is de GRW naar beneden bijgesteld. Daarvan is sprake bij soorten van het boerenland; tussen 1950 en 1980 is 16% geschikt broedgebied verdwenen door bebouwing (inclusief infrastructuur).
- In sommige gevallen zijn zowel de EGR als de DV niet goed bruikbaar als GRW, bijvoorbeeld als de populatie zich in 1980 in een dalperiode bevond en er geen EGR te bepalen is, of omdat een soort zich recent gevestigd heeft. In het geval van recente (her)vestiging wordt het gemiddelde over de periode 2015-2020 genomen als GRW. Bij soorten met een ongunstig populatieniveau rond 1980 waarvoor de EGR niet te bepalen is, is teruggevallen op een kritische populatiegrens. Dit is een waarde waaronder de soort niet meer levensvatbaar in Nederland kan voortbestaan en dus de kans op verdwijnen zeer hoog is. Vanwege de onzekerheden rondom deze norm wordt deze zeer terughoudend toegepast.

Voor een nadere uitleg wordt verwezen naar Vogel *et al.* (2021).

Figuur 1. Overzicht van de waarden waarmee de ‘Gunstige Referentiewaarde’ (GRW) voor de populatie van de Grote Zilverreiger als broedvogel is bepaald. Weergegeven is het globale populatieverloop op basis van aantallen broedparen (rode punten). Voor periodes met jaarlijkse schattingen (enkele missende jaren uitgezonderd) is het populatieverloop weergegeven als een solide donkerblauwe lijn. In periodes waar geen jaarlijkse schattingen beschikbaar zijn, zijn de jaren met een bekende populatieomvang verbonden met een stippellijn. Relevante waarden zijn aangeduid met gekleurde horizontale balkjes: Directive Value (DV, 1978-1982, oranje) en populatieomvang in de periode 2015-2020 (donkerrood). De GRW zelf is weergegeven als lichtgroene horizontale lijn. Voor een verdere toelichting over de methodiek wordt verwezen naar box 1 en Vogel et al. (2021).

2. Landelijke opgave bij een gunstige Staat van Instandhouding (GSvI)

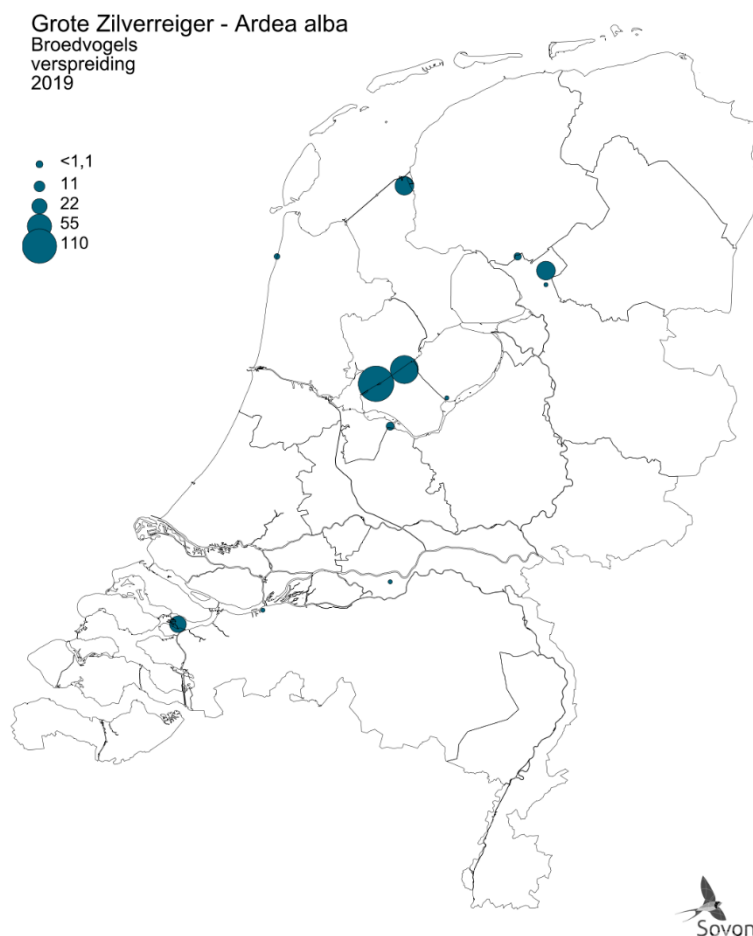
De populatieomvang overeenkomstig de GSvI bedraagt 320 paren. Afgezet tegen het huidige aantal (320 paren; 2015-2020) betekent dit dat de populatie zich in de huidige situatie op een gunstig niveau bevindt.

III. Haalbaarheid

1. Beoordeling landelijke opgave

Het eerste zekere broedgeval van de Grote Zilverreiger werd geregistreerd in de Oostvaardersplassen in 1978. De soort kreeg echter maar langzaam voet aan de grond op Nederlandse bodem, in de jaren tachtig werden enkel twee broedgevallen waargenomen in de Oostvaardersplassen. Herinundatie na tijdelijke drooglegging van de randzone van de Oostvaardersplassen in 1991 bleek een positieve uitwerking te hebben op de soort. Hierdoor ontstond er een voedselbonanza van Driedoornige Stekelbaarsjes waar de Grote Zilverreiger goed van profiteerde. Vanaf dit moment is de Grote Zilverreiger een jaarlijks terugkerende broedvogel in de Oostvaardersplassen. Ook in andere gebieden dook de soort op als broedvogel, zoals in het Naardermeer en de Nieuwkoopse Plassen. Vanaf de eeuwwisseling ging het de soort voor de wind in de Oostvaardersplassen en namen de aantallen broedparen sterk toe (figuur 1), met hier en daar jaarlijkse dipjes in aantallen veroorzaakt door verstoring door Zeearenden of droogte op de broedplaats. In 2003 kwam er een vaste jaarlijks bezette broedkolonie bij in Nederland, de

Wieden. Sinds 2013-2015 komen ook enkele kolonies voor in de Markkumer Noordwaard, Lepelaarplassen en het Krammer-Volkerak (figuur 2). Onregelmatig worden territoria gemeld elders in Nederland zoals in het Lauwersmeer, Rottige Meenthe, Veenhuizerstukken en Biesbosch. Vrijwel alle vestigingen vinden plaats in kolonies van andere reigersoorten en Lepelaars (de Jong 2018).

Figuur 2. Broedverspreiding van de Grote Zilverreiger in 2019. Weergegeven is het aantal broedparen per atlasblok (5x5 km) (Sovon 2022).

2. Knelpunten en maatregelen

Knelpunten

Op dit moment zijn er op landelijk niveau geen belangrijke knelpunten die het behoud van de GsvI van de Grote Zilverreiger als broedvogel in de weg staan. De onderstaande analyse richt zich dan ook op behoud van de gunstige situatie.

Beheer en herstel-/verbetermaatregelen

- Grootschalige waterstandsverlagingen, gevolgd door herinundatie en langjarige en jaarlijkse schommelingen van het waterpeil als gevolg van de natuurlijke verschillen in neerslag en verdamping door de seizoenen en de jaren heen, dragen bij aan de peildynamiek en zorgen voor optimale broedlocaties en/of foerageergebieden voor de Grote Zilverreiger (Provincie Flevoland 2015).
- Grote Zilverreigers profiteren van (gedeeltelijke) herinundatie na tijdelijke drooglegging, zoals in de Oostvaardersplassen in 1991. Verhoging van het waterpeil, die volgt op een lange periode van verdroging, zorgt voor een explosie van kleine vis (Koridon *et al.* 1981). Grote Zilverreigers foerageren bij voorkeur op vis met een lengte van 5 tot 15 cm, zoals driedoornige stekelbaars, baars, karper, pos, winde, bittervoorn en blankvoorn. Door inundatie van grote oppervlakten overjarig riet komt het rietland geïsoleerd te liggen waardoor predatie door grondpredatoren wordt verminderd. Uitgestrekte overjarige rietvelden en/of moerasbos bieden broedlocaties voor Grote Zilverreigers (Provincie Flevoland 2015).

- Vanaf 1995 wordt het grazige gebied van de Oostvaardersplassen jaarrond begraasd door Heckrunderen, Konikpaarden en edelherten. Deze grote herbivoren zorgen voor de aanwezigheid en het behoud van graslanden, welke in combinatie met de reeds gegraven poelen aldaar, zorgen voor goede voedselvoorziening voor Grote Zilverreigers (Provincie Flevoland 2015).
- De Grote Zilverreiger is een zichtjager, waarbij ze overdag vaak bewegingloos wachten in ondiep water om. Door begrazing van Grauwe Ganzen in de Oostvaardersplassen ontstaat slibopwerveling in het water met als gevolg dat er een verschuiving van helder naar troebel water optreedt (Provincie Flevoland 2015). Verwijderen van dit slib is belangrijk voor het creëren van goed waterdoorzicht voor de vangbaarheid van prooien voor de Grote Zilverreiger.
- De Grote Zilverreiger vertoont tijdens de broedtijd een grote verstoringsgevoeligheid. Ook tijdens het foerageren is de soort schuw. Grote Zilverreigers laten zich snel verjagen bij nadering van mensen (al vanaf een afstand van 200-300 m; Krijgsveld *et al.* 2008). Ondanks dat Grote Zilverreigers vaak op plekken broeden die moeilijk toegankelijk zijn, is het belangrijk dat de rust in deze gebieden gewaarborgd wordt.

Maatregelen om aanvaringen met hoogspanningsleidingen te voorkomen (indien relevant). De soort wordt als kwetsbaar beschouwd hiervoor (Buij *et al.* 2018).

Regionale verschillen

De grootste broedkolonie van Grote Zilverreigers is te vinden in de Oostvaardersplassen, waarbij samen met de Lepelaarsplassen 70% van de Nederlandse broedvogelpopulatie zich bevindt in Flevoland. Vogels die in de Oostvaardersplassen broeden foerageren (ook) in de Lepelaarsplassen. Via de Verbindingszone de Vaart en het Wilgenbos vinden dagelijkse pendelbewegingen van moerasbroedvogels, waaronder Grote Zilverreigers, plaats tussen de gebieden (Provincie Flevoland 2016).

Relevante ontwikkelingen op het vlak van beleid en beheer

In veel natuurontwikkelingsgebieden binnen het Natura 2000-netwerk en op gronden die behoren tot het Natuurnetwerk Nederland (NNN) wordt gestuurd op ontwikkeling van natte natuur. Dit gebeurt op grotere schaal onder andere via de Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW). Een project met perspectieven voor de Grote Zilverreiger is o.a. Oostvaardersoevers. Door de aanleg van natte verbindingen van het Markermeer naar de Oostvaardersplassen en Lepelaarsplassen krijgt het gebied er een voedselrijk ondiepwatergebied bij. Door het creëren van deze ondiepe zone krijgt de biodiversiteit in het Markermeer een impuls, wat de uitwisseling van vis tussen de Oostvaardersplassen en het Markermeer ondersteunt. Ook wordt gezocht naar functionele verbindingen tussen de binnendijkse plassen en het Markermeer voor een betere uitwisseling van water en voedingsstoffen en wordt vismigratie mogelijk. In het project Marker Wadden worden twee extra eilanden aangelegd om nieuw leefgebied te realiseren. Dit zal de natuurverbinding tussen Trintelzand en straks de Oostvaardersplassen en Lepelaarsplassen verbeteren.

Ontwikkelingen op biogeografische schaal

In Nederland komt de ondersoort *Casmerodius albus albus* voor, die behoort tot West-, Centraal-, Zuidoostelijke-Europese/Zwarte zee en Mediterrane flyway-populatie, waarvan in Nederland in de broedperiode ca. 1,5% van de populatie verblijft. Deze flyway-populatie omvatte in de periode 2007-2019 naar schatting tussen 120.000-180.000 vogels, en nam in de periode 2009-2018 toe (Wetlands International 2022). De Grote Zilverreiger is wereldwijd gecategoriseerd als een soort van 'Least Concern' in de IUCN Rode Lijst (Birdlife International 2021). Vanaf de jaren tachtig nam de broedpopulatie in Oost-Europa sterk toe en begon een forse uitbreiding richting het westen (eerste broedgevallen in Zweden, Engeland, Duitsland en België in 2012). Mogelijke oorzaken zijn toenemend voedselaanbod, verbeterde bescherming en klimaatopwarming. De grootste broedkolonies zijn te vinden in Wit-Rusland, Hongarije, Oostenrijk en Oekraïne (de Jong 2018). Ondanks sterke jaarfluctuaties op kolonie-niveau, is er een langdurige toename in aantal broedparen in Europese broedgebieden (Keller *et al.* 2020).

Kennisleemtes

Er zijn op dit moment geen kennisleemtes die het behouden van de GSvI in de weg staan.

Beoordeling haalbaarheid populatieomvang in 2050

Op dit moment bevindt de Grote Zilverreiger zich als broedvogel in een GSvI en het toekomstperspectief is 'gunstig'. In samenhang met de sterke populatiegroei kan behoud van de Gunstige Referentiewaarde Populatie van 320 broedparen als haalbaar worden beoordeeld voor 2050.

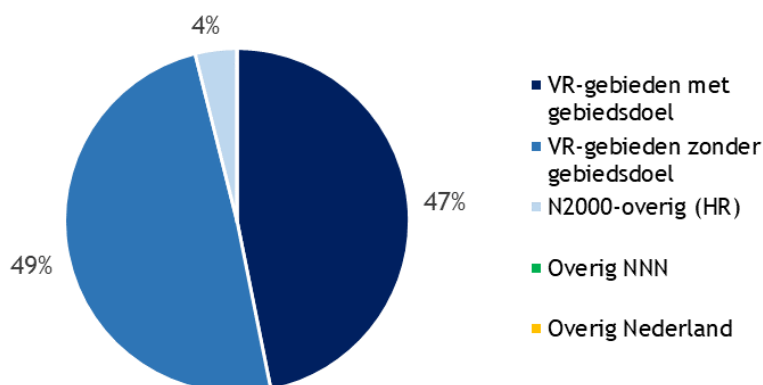
3. Advies landelijk doel

De populatieomvang bij een GSvI bedraagt 320 broedparen, wat overeenkomt met de populatieomvang van 320 broedparen die momenteel in Nederland aanwezig is. De korte termijntrend is positief en het toekomstperspectief is als ‘gunstig’ beoordeeld. Het advies is daarom om het landelijke doel voor 2050 op 320 broedparen te stellen, overeenkomstig de omvang waarbij de soort duurzaam in het leefgebied kan voortbestaan.

IV. Regionale opgave

1. Actueel voorkomen

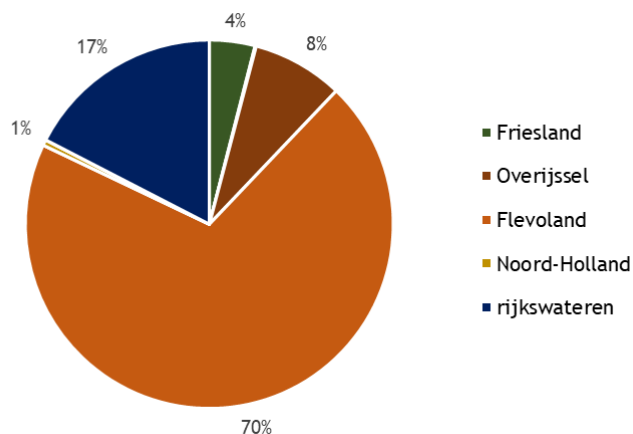
In de afgelopen zes seizoenen bevond bijna 100% van de Nederlandse broedpopulatie zich binnen vogelrichtlijngebieden, waarvan 49% zonder een gebiedsdoel voor deze soort en 47% met een gebiedsdoel (figuur 3). Slechts 4% van de broedpopulatie bevindt zich in overige Natura 2000-gebieden.

Figuur 3. Aanwezigheid in de afgelopen zes jaar (2015-2020) in onder de Vogelrichtlijn aangewezen Natura 2000-gebieden met een instandhoudingsdoel voor de Grote Zilverreiger als broedvogel, de overige vogelrichtlijngebieden, overige Natura 2000-gebieden (habitatrichtlijngebieden), overig Natuurnetwerk Nederland (NNN) en overig Nederland (buiten N2000/NNN).

In figuur 4 wordt de verdeling gepresenteerd over de provincies en de rijkswateren. Het provincie-aandeel is exclusief rijkswateren, de aantallen in het rivierengebied worden wel aan de provincies toegekend. Voor deze indeling is gekozen omdat provincies en RWS (rijkswateren) de voortouwnemers voor de beheerplannen zijn. Flevoland herbergt 70% van de Nederlandse broedpopulatie Grote Zilverreigers. Ook in de rijkswateren en in Overijssel broeden Grote Zilverreigers, waarbij slechts een klein aandeel (minder dan 5%) in Friesland en Noord-Holland broedt.

Figuur 4. Aanwezigheid van de Grote Zilverreiger als broedvogel in de afgelopen zes jaar (2015-2020) per provincie (exclusief rijkswateren) en in de rijkswateren. De rijkswateren zijn gedefinieerd als het voortouwgebied van RWS.

De Oostvaardersplassen is het belangrijkste broedgebied van Grote Zilverreigers in Nederland, waar bijna de helft van de populatie broedt (tabel 3). Ook de Lepelaarsplassen levert met bijna een kwart van de broedpopulatie een belangrijke bijdrage. Andere belangrijke broedgebieden zijn het IJsselmeer, De Wieden, Krammer-Volkerak en Rottige Meenthe & Brandemeer.

Tabel 3. De belangrijkste broedgebieden van de Grote Zilverreiger in de periode 2015-2020. Het procentueel aandeel in de Nederlandse broedpopulatie is indicatief weergegeven. VR = (mede) onder de Vogelrichtlijn aangewezen als Natura 2000-gebied, VR* = VR-gebied met een instandhoudingsdoel voor de Grote Zilverreiger als broedvogel, HR = in het kader van de Habitatrichtlijn aangewezen als Natura 2000-gebied (indien >5%), rw = rijkswateren (voortouwnemer RWS), IHD = huidig instandhoudingsdoel, - = geen IHD.

Gebied	Status	Regio	Aantal (paren)	Aandeel in NL	IHD (paren)
Oostvaardersplassen	VR*	Fl	150	47%	40
Lepelaarplassen	VR	Fl	74	23%	-
IJsselmeer	VR/HR	rw	33	10%	-
De Wieden	VR/HR	Ov	26	8%	-
Krammer-Volkerak	VR/HR	rw	21	6%	-
Rottige Meenthe & Brandemeer	HR	Fr	13	4%	-
Eemmeer & Gooimeer Zuidoever	VR	rw	1	<1%	-
Zwanenwater & Pettemerduinen	VR/HR	NH	1	<1%	-
Rijntakken	VR/HR	Gl	1	<1%	-
Alde Feanen	VR/HR	Fr	<1	<1%	-

2. Advies voor regionale opgave voor 2050

Het voorgestelde landelijke doel voor 2050 vormt het uitgangspunt voor de regionale opgaves. De opgave wordt verdeeld naar rato van het aandeel van de regio in de landelijke populatie, tenzij er redenen zijn om daar gemotiveerd van af te wijken. Dat kan door verschillen in regionale trends (makkelijker te realiseren in regio's waar de soort het beter doet), verschil in areaal potentieel leefgebied en/of de nabijheid van bronpopulaties voor herstel. Bij de Grote Zilverreiger is er geen reden om af te wijken van de verdeling op basis van het huidige regioaandeel in het landelijke totaal. Omdat er voor de Grote Zilverreiger geen aanvullende landelijke opgave is, is er ook geen aanvullende regionale opgave (tabel 4). In beginsel kan dan worden gestuurd op behoud, waarvoor informatie over de actuele regionale aantallen houvast biedt. Grote Zilverreigers broeden voornamelijk in Flevoland (70%) en de rijkswateren (17%). De overige regio's Overijssel, Friesland en Noord-Holland herbergen alle minder dan 10% van de Nederlandse broedvogelpopulatie.

Tabel 4. Voorstel voor opgave (aantal paren) per regio (rijkswateren en provincies exclusief aandeel rijkswateren) van de populatie van de Grote Zilverreiger als broedvogel voor 2050. De rijkswateren zijn gedefinieerd als het voortouwgebied van RWS. Tevens weergegeven zijn de huidige populatieomvang, het procentueel aandeel in de Nederlandse broedpopulatie en de korte termijntrend. De trend heeft betrekking op de provincies inclusief de rijkswateren. De verdeling van het huidige aantal paren over de regio's is als vertrekpunt gehanteerd voor de regionale opgaves. ? = onvoldoende gegevens beschikbaar voor trendanalyse, n.b. = niet bepaald.

Regio	Huidige populatie (2015-2020)	Landelijk aandeel regio (2015-2020)	Trend (2009-2020)	Voorstel regionale opgave 2050
Flevoland	225	70%	matige toename	225
rijkswateren	55	17%	n.b.	55
Overijssel	25	8%	sterke toename	25
Friesland	13	4%	sterke toename	13
Noord-Holland	2	1%	?	2
Zuid-Holland	<1	<1%	sterke toename	behoud geschikte broedlocaties
Landelijk	320	100%	sterke toename	320

V. Prioritering

De Grote Zilverreiger bevindt zich als broedvogel in een GSvI en er zijn voor zover bekend geen belangrijke potentiële conflicten met landelijke doelen of gebiedsdoelen met habitattypen en/of andere soorten. Er is daarmee geen aanleiding om via prioritering in enige vorm bij te sturen.

Literatuur

- BIRDLIFE INTERNATIONAL. 2021. European Red List of Birds. Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg.
- BULJ R., JONGBLOED S., VAN DER JEUGD H., KLOP E., LAGERVELD S., LIMPENS H., MEEUWSEN H., OTTBURG F., SCHIPPERS P., TAMIS J., VERBOOM J., VAN DER WAL T., WEGMAN R., WINTER E. & SCHOTMAN A. 2018. Kwetsbare soorten voor energie-infrastructuur in Nederland; Overzicht van effecten van hernieuwbare energie-infrastructuur en hoogspanningsleidingen op de kwetsbaarste soorten vogels, vleermuizen, zeezoogdieren en vissen, en oplossingsrichtingen voor een natuurinclusieve energietransitie. Wageningen Environmental Research Rapport 2883.DE JONG A. 2018. Grote Zilverreiger *Ardea alba*. Pp. 184-185 in: Sovon Vogelonderzoek Nederland. 2018. Vogelatlas van Nederland. Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen.
- KORIDON A.H., POLMAN G.K.R., POORTER E.P.R., VEN G.A. & ZIJLSTRA M. 1981. De Oostvaardersplassen. Ontwikkeling en onderzoek van een nieuw natuurgebied in Flevoland. Flevobericht 169. Ministerie van Verkeer en Waterstaat, Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, Lelystad.
- KELLER V., HERRANDO S., VOŘÍŠEK P., FRANCH M., KIPSON M., MILANESI P., MARTÍ D., ANTON M., KLVAŇOVÁ A., KALYAKIN M. V., BAUER H.-G. & FOPPEN R. P. B. 2020. European Breeding Bird Atlas 2: Distribution, Abundance and Change. European Bird Census Council & Lynx Edicions, Barcelona.
- VAN KLEUNEN A., VAN ROOMEN M., JANSSEN J.A.M., KUITERS A.T., VAN WINDEN E., BOELE A., SCHMIDT A.M. & VAN VREESWIJK T. 2017. Advies over correcties en bijstellingen van Natura 2000-doelen; Achtergronddocument bij het rapport Advies over de Natura 2000 doelensystematiek en Natura 2000-doelen. Rapport 2779C. Sovon-rapport 2016/27. Wageningen Environmental Research, Wageningen.
- KRIJGSVELD K.L., SMITS R.R. & VAN DER WINDEN J.R. 2008. Verstoring gevoeligheid van vogels. Update literatuurstudie naar de reactie van vogels op recreatie. Rapport nr. 08-173. Bureau Waardenburg, Culemborg.
- MINISTERIE VAN LNV. 2006. Natura 2000 doelendocument. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.
- PROVINCIE FLEVOLAND. 2015. Natura 2000-beheerplan Oostvaardersplassen (78).
- PROVINCIE FLEVOLAND. 2016. Natura 2000-beheerplan Lepelaarplassen.
- VOGEL R., FOPPEN R., VAN DEN BREMER L., VAN TURNHOUT C.A.M. & VAN ROOMEN M. 2021. Methodiek voor de bepaling van de staat van instandhouding van vogels. Sovon-rapport 2021/26. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Geraadpleegde websites

SOVON VOGELONDERZOEK NEDERLAND. 2022. Grote Zilverreiger. <https://stats.sovon.nl/stats/soort/1210>
Geraadpleegd op 18/02/2022.

WETLANDS INTERNATIONAL. 2022. Waterbird Population Estimates. <http://wpe.wetlands.org/>.
Geraadpleegd op 09/03/2022.